

Conversiunea

- I. **Definiție:** Conversiunea sau schimbarea valorii gramaticale este mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care se formează cuvinte noi trecând de la o parte de vorbire la alta.

OBS.

1. Cuvântul care își schimbă valoarea gramaticală nu își modifică forma (ca la derivare sau compunere):

Ex: În toamna trecută a fost cald. – > substantiv

Toamna este frig, vara este cald. – > adverb de timp

2. Din punct de vedere morfologic, cuvântul nou primește mărci flexionare specifice clasei în care a trecut (dacă este o clasă flexibilă, iar dacă este neflexibilă, cuvântul devine invariabil).
3. Din punct de vedere sintactic, trecerea la o nouă parte de vorbire duce la preluarea funcțiilor sintactice specifice acesteia.

Ex: El are un surâs enigmatic. – > adjectiv propriu-zis, f.s. atr. adj.

El surâde enigmatic. – > adverb de mod, f.s. c. mod.

II. Părțile de vorbire care își schimbă valoarea gramaticală:

- substantivul – > adverb, prepoziție
- adjectivul – > adverb, substantiv
- adverbul – > adjectiv, prepoziție
- formele verbelor nepersonale – > substantiv, adjectiv, adverb
- numeralul – > substantiv
- interjecția – > substantiv
- pronumele – > substantiv.

OBS. Prin articulare cu articol hotărât/nehotărât, toate părțile de vorbire își schimbă valoarea gramaticală în substantive:

1. Substantivele pot proveni din:

<i>Adjectiv</i> Copacul e <u>înalt</u> .	<i>Substantiv</i> M-am uitat spre <u>înaltul</u> cerului.
<i>Verb la participiu</i> Ei s-au <u>rătăcit</u> în pădure.	<i>Substantiv</i> <u>Rătăciii</u> au sunat după ajutor. Obs: subst. provenite din participiu pot avea forme de sg. și pl.
<i>Verb la supin</i> M-am săturat <u>de citit</u> .	<i>Substantiv</i> <u>Cititul</u> mă relaxează.

	Obs. subst. provenite din supin au numai formă de sg. (ex. mersul, coborâtul, așteptatul, călcatul etc.)
<i>Verb la gerunziu</i> L-am văzut <u>suferind</u> .	<i>Substantiv</i> <u>Suferindul</u> m-a impresionat.
<i>Adverb</i> A ajuns <u>aproape</u> de casă.	<i>Substantiv</i> Să nu-i faci rău <u>aproapelui</u> tău!
<i>Pronume</i> Nu se teme <u>de nimeni</u> .	<i>Substantiv</i> Dan este <u>un nimeni</u> .
<i>Numeral</i> El a luat nota <u>zece</u> .	<i>Substantiv</i> E a luat <u>un zece</u> .
<i>Interjecție</i> <u>Of</u> , ce rău îmi pare!	<i>Substantiv</i> Are <u>un of</u> mare, pentru că nu s-au întâlnit.

Obs:

- i. Adjectivele însoțite de prepoziție, în unele contexte, devin substantive:
Ex: Ochii fetei sunt de un negru intens.
- ii. Cuvintele din fondul vechi al limbii cu -re sunt considerate derivate (ex: crezare, pierzare, născare, vânzare, zăcare), iar cele cu -are, -ere, -ire, -âre sunt formații obținute prin conversiune (ex: naștere, facere, pierdere, zăcere etc.), dintr-un infinitiv lung verbal (cf. G.A, vol. I, p. 577).

2. Adjectivele pot proveni din:

<i>Verb la participiu</i> Soarele s-a <u>strecurat</u> printre nori.	<i>Adjectiv</i> Soarele <u>strecurat</u> printre nori luminează vesel pădurea. Obs: Adj. participial are 4 forme și poate fi transformat în infinitiv (a strecura), pentru a nu-l confunda cu adj. propriu-zis (curat, atent).
<i>Verb la gerunziu</i> Ea privea <u>surâzând</u> .	<i>Adjectiv</i> La geam au apărut chipurile <u>surâzânde</u> ale copiilor.
<i>Adverb</i> A cântat <u>asemenea</u> unui artist.	<i>Adjectiv</i> <u>Asemenea</u> fapte sunt de lăudat.

3. Adverbele pot proveni din:

<i>Adjectiv</i> El are un chip <u>frumos</u> .	<i>Adverb (de mod)</i> El a pictat <u>frumos</u> .
---	---

<i>Verb la participiu</i> Dan i-a <u>soptit</u> ceva.	<i>Adverb (de mod)</i> Dan vorbește <u>soptit</u> .
<i>Substantiv</i> <u>Seara</u> se lasă încet. Obs: Substantivele care indică timpul pot fi însoțite de prepoziții și adjective. Toată <u>ziua</u> a plouat.	<i>Adverb (de timp)</i> El a ajuns <u>seara</u> . Obs: Adverbele de timp provenite din substantive sunt invariabile și pot fi înlocuite cu adverbele ATUNCI/ACUM: <u>Ziua</u> plouă, <u>noaptea</u> se usucă. (ATUNCI)
<i>Substantiv</i> Am văzut <u>un tun</u> la muzeu.	<i>Adverb de mod (în construcții expresive)</i> Apa a înghețat <u>tun</u> .

4. Prepozițiile pot proveni din:

<i>Adverb</i> Totul este liniștit <u>împrejur</u> .	<i>Prepoziție (+G.)</i> <u>Împrejurul</u> grădinii este un gard alb.
<i>Substantiv</i> Balerina are multă <u>grăție</u> .	<i>Prepoziție (+D.)</i> A câștigat concursul <u>grăție</u> efortului făcut.
<i>Verb la participiu</i> I-a <u>mulțumit</u> pentru tot.	<i>Prepoziție (+D.)</i> A terminat tema <u>mulțumită</u> ajutorului primit de la prietenul său.

III. **Familia lexicală sau familia de cuvinte** – cuprinde toate cuvintele obținute prin derivare, compunere și conversiune de la un cuvânt de bază:

Ex: pădure – > derivare: pădurar; pădurice; (a) împăduri

– > compunere: crin de pădure; Pădurea Neagră

– > conversiune: împădurit, despădurit, reîmpădurit (adjective participiale).